

tango? si mala est, quid facit in paradiso? Prorsus ideo est in paradiso, quia bona est: sed nolo tangas. Quare non tango? Quia obedientem te volo, non contradicentem. Servi ad hoc, serve; sed noli male, serve. Serve, audi prius Domini jussum, et tunc jubentis disce consilium. Bona est arbor; nolo tangas. Quare? Quia Dominus sum, et servus es. Hæc tota causa est. Si parva est, dedignaris esse servus? Quid autem tibi expedit, nisi esse sub Domino? Quomodo eris sub Domino, nisi fueris sub præcepto? Porro si expedit tibi esse sub Domino, et sub præcepto, quid tibi jussurus erat Deus? Aliquid enim quærit abs te? Offer mihi sacrificium, dicitur est tibi? Nonne ipse fecit omnia, in quibus et te fecit? Obsequere mihi, dicitur est tibi; sive ad lectum, cum requiesco; sive ad mensam, cum me reficio: sive ad balneas, cum lavo? Quia ergo nullo abs te indiget Deus, nihil tibi debuit jubere? Si autem debuit aliquid jubere, ut te, quod tibi expedit, sentiret esse sub Domino, ab aliqua re prohibendus eras; non propter illius arboris malitiam, sed propter tuam obedientiam. Non potuit Deus perfectius demonstrare quantum sit bonum obedientiæ, nisi cum prohibuit ab ea re, quæ non erat mala. Sola ibi obedientia tenet palmam; sola ibi inobedientia invenit pœnam. Bonum est; nolo tangas. Non enim non tangendo moriturus es. Numquid qui hinc prohibuit, alia subtraxit? Nonne est paradisu fructuosus plenus arboribus? Quid tibi deest? Hoc nolo tangas, hinc nolo gustes. Bonum est, sed obedientia melior est. Proinde cum tetigeris, numquid arbor illa malum erit, ut moriaris? Sed inobedientia te subjecit morti, quia prohibita tetigisti. Ideo arbor illa appellata est scientiæ dignoscendi boni et mali¹, non quia inde talia quasi poma pendebant; sed quidquid esset arbor illa, cujuslibet pomi, cujuslibet

¹ Gen. ii, 17.

fructus esset, ideo sic vocata est, quia homo qui nollet bonum a malo discernere per præceptum, discreturus erat experimentum; ut tangendo vetitum, inveniret supplicium. Quare autem tetigit, fratres mei? Quid illi deerat? Dicatur mihi, quid illi deerat in paradiso constituto, in media opulentiâ, mediisque deliciis, cui magnæ deliciæ erant ipsa visio Dei, cujus faciem quasi inimici timuit post peccatum? Quid illi deerat, ut tangeret, nisi quia sua potestate uti voluit, præceptum rumpere delectavit; ut nullo sibi dominante fieret sicut Deus, quia Deo nullus utique dominatur? Male vagus, male præsumens, futurus mortuus, recedendo a via justitiæ! ecce solvit præceptum, excussit a cervice jugum disciplinæ, habenas regiminis exaltante animositate dirupit; ubi est nunc? Certe captivus clamat: « Domine, quis similis tibi? » Volui esse perverse similis tibi, et factus sum similis pecori. Sub tua dominatione, sub tuo præcepto vere similis eram: sed « Homo in honore positus non intellexit, com- » paratus est jumentis insensatis, et similis factus est » illis¹. » Jam de similitudine jumentorum clama sero, et dic: « Deus, quis similis tibi? »

VIII. « Quantas ostendisti mihi tribulationes multas et » malas²! » Merito, superbe serve. Voluisti enim perverse esse similis Domino tuo, qui factus eras ad imaginem Domini tui. Bene tibi velles ut esset recedenti ab illo bono? Prorsus dicit tibi Deus: Si recedis a me, et bene est tibi, ego non sum bonum tuum. Proinde si ille bonus, et sume bonus, et de se sibi bonus, et nullo alieno bono bonus, et ipse nostrum summum bonum; recedendo inde, quid eris, nisi malus? Item, si ipse est beatitudo nostra, quid erit recedenti, nisi miseria? Redi ergo post miseriam, et

¹ Psal. XLVIII, 13. — ² Id. LXX, 20.

dic : « Domine, quis similis tibi? Quantas ostendisti mihi » tribulationes multas et malas! »

IX. Sed disciplina fuit; admonitio, non desertio. Denique gratias agens quid dicit? « Et conversus vivificasti » me, et de abyssis terræ iterum reduxisti me¹. » Quando enim antea? quid est hoc, iterum? Cecidisti ab altitudine, o homo, mancipium inobediens, superbe adversus Dominum, cecidisti! Factum est in te : « Omnis qui se exaltat, » humiliabitur : » fiat in te, « Omnis qui se humiliat, » exaltabitur². » Redi de profundo. Redeo, inquit; redeo, agnosco : « Deus, quis similis tibi? Quantas ostendisti mihi » tribulationes multas et malas! Et conversus vivificasti » me, et de abyssis terræ iterum reduxisti me. » Intelligimus, audio. Reduxisti enim de abyssis terræ; reduxisti a profunditate et submersione peccati. Sed quare, « Iterum? » Quando jam factum erat? Sequamur, ne forte posteriora Psalmi ipsius exponant nobis, quod hic nondum intelligimus, quid dixerit, « Iterum. » Ergo audiamus : « Quantas ostendisti mihi tribulationes multas et malas! » Et conversus vivificasti me, et de abyssis terræ iterum » reduxisti me. » Quid deinde? « Multiplicasti justitiam » tuam, et conversus consolatus es me, et de abyssis terræ » iterum reduxisti me³. » Ecce alterum « iterum. » Si hoc « iterum » solvere laboramus semel positum, quis poterit solvere geminatum? Jam ipsum « iterum » geminatio est, et rursum positum est « iterum. » Adsit ille a quo gratia, adsit et brachium quod annuntiamus omni generationi superventuræ; adsit ipse, et tanquam clave crucis suæ clausum sacramentum aperiatur. Neque enim frustra, illo crucifixo, velum templi medium scissum est⁴, nisi quia per ipsius passionem omnium mysteriorum secreta patuerunt.

¹ Psal. LXX, 20. — ² Luc. XIV, 11. — ³ Psal. LXX, 21. — ⁴ Matth. XXVII, 51.

Adsit ergo ipse transeuntibus ad eum; auferatur velamen¹: dicat nobis Dominus noster et Salvator Jesus Christus, quare talis vox Prophetæ præmissa est : « Ostendisti mihi » tribulationes multas et malas; et conversus vivificasti » me, et de abyssis terræ iterum reduxisti me. » En hoc primum positum est « iterum : » videamus quid hoc sit, et inveniemus quare alterum « Iterum. »

X. Quid est Christus? « In principio erat Verbum, et » Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum : hoc » erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta » sunt, et sine ipso factum est nihil. » Grandè hoc! magnum hoc! Tu quid, captive? Ubi jaces? In carne, sub morte. Quis ergo ille? quis tu? Et quid ille postea? propter quem? Quis ille, nisi quod dictum est : « Verbum? » Quod Verbum? Ne forte sonat et transit? Verbum Deus apud Deum; Verbum per quod facta sunt omnia. Quid propter te? « Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis². » Qui Filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; quomodo non et cum illo omnia nobis donavit³? » Ecce quid, quis, propter quem. Filius Dei caro propter peccatorem, propter iniquum, propter desertorem, propter superbum, propter perversum Dei sui imitorem! Factus ille quod tu, filius hominis, ut nos efficeremur filii Dei! Caro factus : unde caro? Ex Maria virgine⁴. Unde Maria virgo? Ex Adam. Ergo ex illo primo captivo, et caro in Christo de massa captivitatis. Utquid hoc? Ad exemplum. Suscepit a te in quo moreretur pro te : suscepit a te quod offerret pro te, quo exemplo doceret te. Quid doceret te? Quia resurrecturus es. Unde enim crederes, nisi exemplum carnis præcederet assumptæ de massa mortis tuæ? Ergo in illo primo resurreximus :

¹ 2 Cor. III, 16. — ² Joan. I, 1-3 et 14. — ³ Rom. VIII, 32. — ⁴ Luc. I, 7.

quia et Christus cum resurrexit, nos resurreximus. Non enim Verbum mortuum est, et resurrexit: sed in Verbo caro mortua est, et resurrexit. Ibi mortuus est Christus, ubi es tu moriturus: et ibi resurrexit Christus, ubi es tu resurrecturus. Exemplo suo docuit quid non timeres, quid sperares. Timebas mortem, mortuus est: desperebas resurrectionem, resurrexit. Sed dicis mihi: Ille resurrexit, numquid ego? Sed resurrexit in eo quod pro te accepit ex te. Ergo natura tua in illo præcessit te; et quod sumptum est ex te, ascendit ante te: ibi ergo et tu ascendisti. Ascendit ergo ille prior, et in illo nos: quia caro illa de genere humano. Ergo et illo resurgente, reducti sumus ex abyssis terræ. Cum itaque resurrexit Christus, « De abyssis terræ reduxisti me. » Cum vero credimus in Christum, « De abyssis terræ iterum reduxisti me. » Ecce unum « iterum. » Audi impleri ab Apostolo: « Si ergo resurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens; quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram¹. » Præcessit ergo ille: jam resurreximus et nos, sed adhuc in spe. Audi hoc idem apostolum Paulum dicentem: « Et ipsi in nobismetipsis ingemiscimus, adoptionem expectantes redemptionem corporis nostri. » Adhuc ingemiscis, adhuc expectas. Quid ergo est quod tibi præstitit Christus? Audi quod sequitur: « Spe enim salvi facti sumus: spes autem quæ videtur, non est spes. » Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus². » Reducti ergo sumus iterum ab abyssis spe. Quare, iterum? Quia jam Christus præcesserat. Sed quia resurgemus in re; modo enim spe vivimus, modo secundum fidem ambulamus; reducti sumus ab abyssis terræ, credendo in eum qui ante nos resurrexit ab abyssis terræ: resuscitata

¹ Coloss. III, 1. — ² Rom. VIII, 23-25.

est anima nostra ab iniquitate infidelitatis, et facta est in nobis quasi prima resurrectio per fidem. Sed si sola erit, ubi est quod Apostolus ait: « Adoptionem expectantes redemptionem corporis nostri? » Ubi est quod illo loco dixit: « Corpus mortuum est propter peccatum; spiritus vita est propter justitiam? Si autem qui suscitavit Christum a mortuis, habitat in vobis, qui suscitavit Jesum Christum a mortuis, vivificabit et mortalia corpora vestra per inhabitantem Spiritum ejus in vobis¹. » Ergo jam resurreximus mente, fide, spe, charitate: sed restat ut resurgamus corpore. Audisti unum « Iterum, » audisti alterum « Iterum: » unum « Iterum, » propter Christum præcedentem; et alterum, sed adhuc spe, quod restat in re. « Multiplicasti justitiam tuam: » jam in credentibus, jam in illis qui primo resurrexerunt in spe. « Multiplicasti justitiam tuam. » Ad ipsam justitiam pertinet et flagellum: « Quia tempus est ut iudicium incipiat a domo Dei, » ait Petrus, id est, a sanctis ejus. « Flagellat autem omnem filium quem recipit². Multiplicasti justitiam tuam: » quia jam nec filiis pepercisti; sed quibus hæreditatem æternam servabas, disciplina non deseruisti. « Multiplicasti justitiam tuam, et conversus consolatus es me: » et propter corpus in fine resurrecturum, « Et de abyssis terræ iterum reduxisti me. »

XI. « Etenim ego confitebor tibi in vasis Psalmi veritatem tuam³. » Vasa Psalmi, psalterium. Sed quid est psalterium? Organum ligneum cum chordis. Quid significat? Interest aliquid inter ipsum et citharam: interesse dicunt qui norunt, eo quod concavum illud lignum cui chordæ supertenduntur ut resonent, in superiore parte habet psalterium, cithara in inferiore. Et quia spiritus de-

¹ Rom. VIII, 10, 11. — ² 1 Petr. IV, 17, Prov. III, 12, et Hebr. XII, 6. — ³ Psal. LXX, 22.

super, caro de terra; significari videtur per psalterium spiritus, per citharam caro. Et quia duas dixerat reductiones nostras ab abyssis terræ, unam secundum spiritum in spe, alteram secundum corpus in re; audi eas duas: « Etenim ego confitebor tibi in vasis Psalmi veritatem » tuam. » Hoc secundum spiritum: quid de corpore? « Psallam tibi in cithara, sanctus Israël. »

XII. Iterum hoc audi, propter ipsum « Iterum » et « Iterum. Exultabunt labia mea, cum psallam tibi¹. » Quia labia solent dici et interioris hominis et exterioris, incertum est quomodo posita sint labia: sequitur ergo: « Et anima mea quam redemisti. » Ergo de labiis interioribus salvati in spe, reducti ab abyssis terræ in fide et charitate, expectantes tamen adhuc redemptionem corporis nostri², quid dicimus? Jam dixit: « Et anima mea » quam redemisti. » Sed ne solam animam redemptam putares, in qua nunc audisti unum « Iterum. Adhuc autem, » inquit: quid adhuc? « Adhuc autem et lingua » mea: » ergo jam lingua corporis: « Tota die meditabitur justitiam tuam³: » id est, in æternitate sine fine. Sed quando hoc? Jam in fine sæculi, resurrectione corporis et immutatione in angelicum statum. Unde hoc probatur, quia de fine dicitur: « Adhuc autem et lingua » mea tota die meditabitur justitiam tuam? Cum confusi » fuerint, et erubuerint, qui quærunt mala mihi. » Quando confundentur, quando erubescant, nisi in fine sæculi? Duobus enim modis confundentur, aut cum credent in Christum, aut cum venerit Christus. Nam quandiu hic est Ecclesia, quandiu gemit triticum inter paleas, quandiu gemunt spicæ inter zizania⁴, quandiu gemunt vasa misericordiæ inter vasa iræ facta in contumeliam⁵, quandiu gemit lilium

¹ Psal. LXX, 23. — ² Rom. VII, 23. — ³ Psal. LXX, 24. — ⁴ Matth. III, 12, et XIII, 30. — ⁵ 2 Tim. II, 20.

inter spinas, non deerunt inimici qui dicant: « Quando » morietur et peribit nomen ejus¹? » Id est, Ecce veniet tempus ut finiantur, et non sint Christiani: sicut cœperunt ex aliquo tempore, ita usque ad certum tempus erunt. Sed cum ista dicunt, et sine fine moriuntur, et permanet Ecclesia, prædicans brachium Domini omni generationi superventuræ. Veniet et ipse ultimus in claritate sua, resurgent omnes mortui, quisque cum causa sua: separabuntur boni ad dexteram, mali autem ad sinistram; et confundentur qui insultabant, erubescant qui garriebant: et sic lingua mea post resurrectionem meditabitur justitiam tuam, tota die laudem tuam, « Cum confusi » fuerint, et erubuerint, qui quærunt mihi mala. »

ENARRATIO²

IN PSALMUM LXXI.

I. « IN Salomonem » quidem Psalmi hujus titulus prænotatur: sed hæc in eo dicuntur, quæ non possint illi Salomoni regi Israël secundum carnem, juxta ea quæ de illo sancta Scriptura loquitur, convenire: Domino autem Christo aptissime possunt. Unde intelligitur etiam ipsum vocabulum Salomonis ad figuratam significationem adhibitum, ut in eo Christus accipiatur. Salomon quippe interpretatur Pacificus: ac per hoc, tale vocabulum illi verissime atque optime congruit, per quem mediatorem ex inimicis, accepta remissione peccatorum, reconciliamur Deo. « Etenim cum inimici essemus, reconciliati sumus » Deo per mortem Filii ejus³. » Idem ipse est ille pacifi-

¹ Matth. XXV, 33. — ² Dictata anno Christi 415, ex Epistola CLXIX ad Evodiam n. I. — ³ Rom. V, 10.